

Faillissementen: oorzaken en schulden in 2004

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2005.
Bronvermelding is verplicht. Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik is toegestaan.

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2003–2004	= 2003 tot en met 2004
2003/2004	= het gemiddelde over de jaren 2003 tot en met 2004
2003/'04	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz. beginnend in 2003 en eindigend in 2004
2001/'02–2003/'04	= boekjaar enz., 2001/'02 tot en met 2003/'04

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verzamelt, bewerkt en publiceert gegevens over faillissementen en wettelijke schuldsaneringen voor natuurlijke personen (WSNP). Actuele informatie over faillissementen en de WSNP wordt regelmatig gepubliceerd in CBS-persberichten en CBS-webmagazines. Uitvoerige informatie over deze onderwerpen is te vinden in de online databank StatLine, gratis te raadplegen via de internetsite van het CBS, in de tabellen [Faillissementen maandcijfers](#) of [Faillissementen: schulden, rechtsvorm](#) en de tabel [Schuldsaneringen](#).

Het CBS verricht ook op de even jaren aanvullend dossieronderzoek naar, onder meer, de omvang van de onbetaald gebleven schulden van de beëindigde faillissementen en de (vermoedelijke) oorzaak.

In deze publicatie wordt hierover verslag gedaan. Paragraaf 1 gaat over de aanvragers, oorzaak en behandelingsduur van beëindigde faillissementen. Vervolgens wordt in paragraaf 2 ingegaan op de onbetaald gebleven schulden ten gevolge van faillissementen terwijl in paragraaf 3 informatie over strafbare benadeling bij faillissementen wordt gepresenteerd. In de bijlage tenslotte worden de gehanteerde begrippen, bronnen en wijze van verwerking besproken.

Samenvatting

In 2004 zijn ruim zes duizend faillissementen beëindigd waarvan ruim driekwart door opheffing wegens gebrek aan baten. Door omzetting in een schuldsaneringsregeling zijn ruim driehonderd faillissementen beëindigd.

Van de beëindigde faillissementen van vennootschappen is bij één op de drie sprake van mismanagement. Bij de beëindiging van faillissementen van eenmanszaken is dit aandeel bijna even hoog.

Exclusief de door schuldsanering beëindigde faillissementen zijn er bijna zes duizend faillissementen in 2004 beëindigd. De onbetaald gebleven schuld van deze zaken bedraagt 1,9 miljard euro. Dit is gemiddeld 318 duizend euro per faillissement.

In acht procent van de beëindigde zaken was sprake van zekere benadeling van schuldeisers. Hiermee is een bedrag van 193 miljoen euro aan onbetaald gebleven schuld gemoeid. Bij eenzelfde percentage zaken was sprake van waarschijnlijke benadeling van schuldeisers. Hiermee is een bedrag van 165 miljoen euro gemoeid.

1. Beëindigde faillissementen

In 2004 zijn 6 273 faillissementen beëindigd, waarvan 4 819 door opheffing wegens gebrek aan baten, 998 door boedelvereffening en 122 door akkoord (staat 1). Ruim driekwart van de beëindigde faillissementen in 2004 betreft een opheffing wegens gebrek aan baten. In 2002 was dit nog in 84 procent van de beëindigingen het geval. De beëindiging door boedelvereffening is sinds 2002 toe-

genomen. Een en ander is een gevolg van een wetswijziging per 1 augustus 2002 (zie gehanteerde begrippen). In 2004 werden 334 faillissementen door schuldsanering beëindigd. Omzetting van een faillissement in een schuldsanering is een bijzondere wijze van beëindiging. Daarom worden deze beëindigingen in het vervolg van dit artikel buiten beschouwing gelaten.

Aanvragers

In staat 2 wordt een overzicht gegeven van beëindigde faillissementen van resp. vennootschappen en overige rechtspersonen, eenmanszaken en natuurlijke personen en nalatenschappen naar de wijze van aanhangig maken.

In het verslagjaar 2004 is 52 procent van de beëindigde faillissementen van vennootschappen op eigen verzoek aanhangig gemaakt. Bij de eenmanszaken en natuurlijke personen lag dit aandeel aanzienlijk lager, respectievelijk 14 en 10 procent. Ruim 40 procent van de in 2004 beëindigde faillissementen van vennootschappen is op verzoek van schuldeisers aanhangig gemaakt.

In 2004 zijn ruim 1 200 faillissementen van natuurlijke personen (68%), die van rechtswege zijn uitgesproken na een mislukte schuldsaneringsregeling, beëindigd.

Staat 2
Beëindigde faillissementen naar wijze aanhangig maken en rechtsvorm, 2004

	Vennootschappen e.d.	Eenmanszaken	Natuurlijke personen en nalatensch.	Totaal
Na surseance van betaling	251	18	24	293
Na schuldsanering		95	1 209	95
Op eigen aangifte	1 720	115	174	289
Op verzoek van				
personeel	198	42		240
fiscus en UWV	136	96		232
bank/financieringsmaatschappij	65	26	24	115
overig en onbekend	964	441	341	1 746
Totaal ¹⁾	3 334	833	1 772	5 939

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Oorzaak

Aangenomen mag worden dat verslechterende macro-economische omstandigheden zich het hevigst of het eerst laten voelen bij de slechter functionerende bedrijven. Het is dan ook niet altijd duidelijk vast te stellen of het niet tijdig verzetten van de bakens, of niet tijdig de tering naar de nering zetten, toe te rekenen valt aan mismanagement of economische problemen. In dit soort gevallen is de zienswijze van de curator gevolgd.

Staat 1
Beëindigde faillissementen naar wijze van beëindiging

	1990	2000	2002	2004	1990	2000	2002	2004
	<i>abs.</i>				<i>%</i>			
Beëindigd door								
boedelvereffening	117	178	254	998	3,5	4,5	6,0	15,9
akkoord	119	266	162	122	3,6	6,7	3,8	2,0
opheffing	3 071	3 315	3 533	4 819	92,9	83,7	83,5	76,8
schuldsanering		202	285	334		5,1	6,7	5,3
Totaal	3 307	3 961	4 234	6 273	100	100	100	100

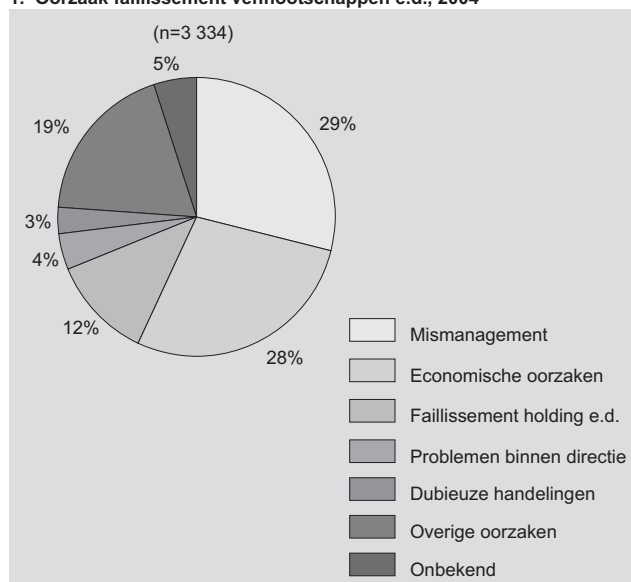
Bron: CBS.

Het spreekt vanzelf dat er soms meerdere oorzaken aan te geven zijn. In dit soort gevallen is er gekozen voor de door de curator of rechter-commissaris aangegeven oorzaak.

Een probleem is het bepalen van de faillissementsoorzaak bij natuurlijke personen. In het faillissementsdossier is in de regel weinig informatie aanwezig over de oorzaak van het faillissement. Zonder dit cijfermatig te kunnen onderbouwen, bestaat de indruk dat de schulden die uiteindelijk leiden tot het faillissement veelal zijn opgebouwd door het uitgavenpatroon niet tijdig genoeg aan te passen aan de gewijzigde inkomenssituatie. Indien men dan gedwongen is (jarenlang) van een uitkering rond te komen wordt de financiële situatie uitzichtloos. Een andere min of meer afgeleide oorzaak van het faillissement van natuurlijke personen is het faillissement van een vennoot. Een bijzondere categorie is die van de natuurlijke personen die als ondernemer schulden hebben opgebouwd en een flinke periode (soms jaren) na het beëindigen van het ondernemerschap alsnog failliet gaan.

In staat 3 zijn de oorzaken 'bodembeslag' en 'kredietstop' ondergebracht in de categorie 'overig' en de oorzaken 'lege b.v.'s' en 'dubieuze handelingen' zijn samengevoegd tot één categorie. Dit zijn vaak faillissementen die rieken naar strafbare benadeling.

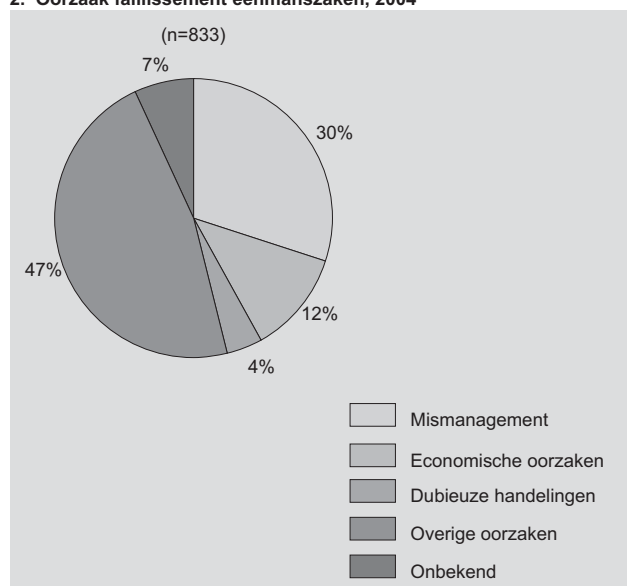
1. Oorzaak faillissement vennootschappen e.d., 2004

Van de in 2004 beëindigde faillissementen is bij 29 procent van de faillissementen van vennootschappen en overige rechtspersonen sprake van mismanagement. Een zelfde aandeel vindt zijn oorzaak in economische redenen. Bijna één op de negen afgewikkelde faillissementen in 2004 is een gevolg van het faillissement van de holding of moeder- of zusterbedrijven.

Bij de eenmanszaken is bijna één op de drie faillissementen een gevolg van mismanagement. Ruim één van de acht zaken is om economische redenen failliet gegaan. Naast bedrijfsoorzaken komt het bij eenmanszaken ook voor dat als privé-persoon het uitgavenpatroon niet tijdig wordt aangepast aan de gewijzigde inkomenssituatie. Deze oorzaak is in de categorie 'overige oorzaken' gerubriceerd, mede waardoor het aandeel van deze categorie vrij groot is.

2. Oorzaak faillissement eenmanszaken, 2004

Behandelingsduur en rechtsvorm

De helft van het aantal beëindigingen bestaat uit beëindigingen van besloten vennootschappen (staat 4). De beëindigingen van

Staat 3
Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar oorzaak ¹⁾

	Mis- manage- ment	Econo- mische oorzaken	Faillisse- ment holding, moeder-/ zuster-/ bedrijven	Problemen binnen directie	Dubieuze handelingen, lege B.V.'s	Overige oorzaken	Oorzaak onbekend	Totaal
Vennootschappen en overige rechtspersonen								
1998	857	487	189	65	92	658	236	2 584
2000	802	473	162	78	87	456	115	2 173
2002	728	467	390	91	57	371	84	2 188
2004	962	949	385	143	99	622	175	3 334
Eenmanszaken								
1998	525	220			54	584	188	1 572
2000	334	131			28	369	89	951
2002	213	95			31	367	62	768
2004	250	100			35	386	62	833

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 4
Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en behandelingsduur ¹⁾

	Natuurlijke personen ²⁾		Bedrijven en instellingen						Totaal	
			eenmanszaken		besloten vennootschappen		overige rechtspersonen			
	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004
<i>Maanden</i>										
tot 6	236	518	52	61	60	107	11	13	359	701
6 tot 12	275	436	122	164	207	376	38	68	642	1 044
12 tot 18	187	307	124	144	287	499	39	83	637	1 033
18 tot 24	90	170	105	101	268	442	39	49	502	762
24 tot 36	76	178	127	117	329	593	50	60	582	948
36 tot 48	40	79	89	85	209	318	33	47	371	529
48 tot 60	41	29	58	57	119	170	38	23	256	279
Meer dan 60	48	55	91	104	427	426	34	58	600	643
Totaal	993	1 772	768	833	1 906	2 931	282	403	3 949	5 939

Bron: CBS.

¹⁾ Excl. vernietiging en schuldsanering.

²⁾ Inclusief nalatenschappen.

deze categorie nemen in de periode 2002–2004 met bijna 54 procent toe van 1 906 naar 2 931. Ook bij de natuurlijke personen is sprake van een forse stijging. Het aantal beëindigingen in deze categorie neemt met bijna 80 procent toe van 993 in 2002 tot 1 772 in 2004. De ontwikkeling bij de eenmanszaken is gering namelijk een stijging van 8 procent.

In 2004 is 29 procent van de beëindigde faillissementen binnen één jaar beëindigd en is bij 11 procent de behandelingsduur vijf jaar of langer geweest. De faillissementen van natuurlijke personen zijn in ruim de helft binnen één jaar afgehandeld, van de eenmanszaken is ruim een kwart binnen één jaar afgehandeld. Toch blijkt de afhandeling van ruim 10 procent van alle zaken nog meer dan vijf jaar te duren. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door faillissementen van besloten vennootschappen, vanwege de grote sommen geld en complexiteit van de zaak.

2. Onbetaald gebleven schulden bij faillissementen

Vergelijking schulden 2002/2004

In 2004 zijn 5 939 faillissementen beëindigd (2002: 3 949). Het gaat om beëindigde faillissementen van 3 334 vennootschappen en overige rechtspersonen, 833 eenmanszaken en 1 772 natuurlijke personen. Tijdens het onderzoek waren 170 dossiers niet voorhanden bij de rechtbanken. Rekening houdend met de rechtsvorm, wordt de ontbrekende financiële informatie van laatstgenoemde dossiers geschat. Tengevolge van deze faillieten is in totaal 1,9 miljard euro aan schulden onbetaald gebleven (2002: 1,1 miljard euro). Dit is gemiddeld 318 duizend euro per faillissement (2002: 286 duizend euro).

Het totale bedrag aan onbetaald gebleven schuld van de in 2004 beëindigde faillissementen is, mede door het sterk toegenomen aantal beëindigingen, in 2004 met 67 procent gestegen ten opzichte van 2002. Het gemiddelde bedrag aan onbetaald gebleven schulden aan de fiscus en bedrijfsvereniging is gestegen tot 77 duizend euro per rechtspersoon. De mediaan van de onbetaald gebleven schulden bedraagt bijna 90 duizend euro. Bij driekwart van de beëindigde faillissementen lag het bedrag van de onbetaald gebleven schulden onder de 300 duizend euro. Bij vijf procent van de beëindigde faillissementen lag de onbetaalde

schuld boven de één miljoen euro. Het gemiddeld per rechtspersoon onbetaald gebleven bedrag is in vergelijking met het voorgaande jaar met slechts elf procent gestegen.

In 2004 betreft iets meer dan de helft van het aantal onderzochte faillissementen een vennootschap. Deze vennootschappen namen 85 procent van het totale bedrag aan onbetaald gebleven schulden voor hun rekening. In totaal hebben de vennootschappen e.d. ruim 1,6 miljard euro aan schulden onbetaald gelaten. In vergelijking met 2002 betekent dit een stijging met 84% (2002: 876 miljoen euro). Per beëindigd faillissement is dit gemiddeld 484 duizend euro (2002: 400 duizend euro). Ook hier is sprake van een scheve verdeling omdat de helft van de beëindigde faillissementen een onbetaalde schuld heeft onder de 177 duizend euro. Van de beëindigde faillissementen van vennootschappen had ruim acht procent een onbetaalde schuld boven de één miljoen euro.

De totale onbetaalde schuld bij faillissementen van de in 2004 beëindigde faillissementen van eenmanszaken bedraagt in 2004 133 miljoen euro en ligt hiermee 23% lager dan in 2002 (173 miljoen euro). De in 2004 beëindigde faillissementen van eenmanszaken hebben gemiddeld 159 duizend euro aan schuld onbetaald gelaten. Ten opzichte van 2002 betekent dit dat de gemiddelde schuld met 30 procent afgenomen is. Tweederde van het aantal beëindigde faillissementen van eenmanszaken laten schulden onbetaald onder de 150 duizend euro. Minder dan vier procent van deze faillissementen laat een schuld achter van minder dan tien duizend euro. Ondanks de daling van de totale onbetaalde schuld, is de onbetaalde schuld aan de fiscus en de bedrijfsvereniging in 2004 met elf procent gestegen in vergelijking met 2002.

Bij de natuurlijke personen is het gemiddelde bedrag aan onbetaald gebleven schuld 81 duizend euro. Dit is nagenoeg gelijk aan het bedrag in 2002. In ruim twintig procent van deze faillissementen is het bedrag van onbetaald gebleven schuld lager dan tien duizend euro. In driekwart van het aantal beëindigde faillissementen van natuurlijke personen ligt de onbetaald gebleven schuld lager dan vijftig duizend euro. In de drie afgelopen verslagjaren is voor de overige preferente en concurrente schuldeisers (na aftrek van de faillissementskosten) jaarlijks twee miljoen euro beschikbaar. In 2004 is dit gemiddeld duizend euro per faillissement. De concurrente schuldeisers van deze gefailleerde natuurlijke personen krijgen bijna twee procent van hun vorderingen uitbetaald.

Staat 5
Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm, activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld ¹⁾

	Natuurlijke personen		Eenmanszaken		Vennootschappen e.d.		Totaal	
	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004
Beëindigde faillissementen	993	1 772	768	833	2 188	3 334	3 949	5 939
<i>mln euro</i>								
Gerealiseerde activa	16	16	20	20	167	254	203	290
daarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheids-overdracht, leasing e.d.	9	7	5	8	68	63	83	78
Saldo activa	7	9	15	12	99	191	121	212
Schulden aan boedelkosten	6	8	11	11	77	136	94	155
fiscus en UWV	24	26	47	52	247	418	318	496
overige preferente en concurrente schuldeisers	57	118	129	81	650	1 249	836	1 448
Totaal	86	152	187	144	974	1 803	1 248	2 099
Saldo activa uitgekeerd aan boedelkosten	4	5	8	7	58	97	70	110
fiscus en UWV	1	2	3	3	27	32	31	37
overige preferente en concurrente schuldeisers	2	2	3	1	14	58	18	62
Totaal uitgekeerd	7	9	14	11	98	188	119	208
Onbetaald gebleven schuld w.o. aan fiscus en UWV	79	143	173	133	876	1 615	1 128	1 890
	23	24	44	49	221	386	287	459
<i>1 000 euro</i>								
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld w.o. aan fiscus en UWV	79	81	226	159	400	484	286	318
	23	14	57	59	101	116	73	77

Bron: CBS.

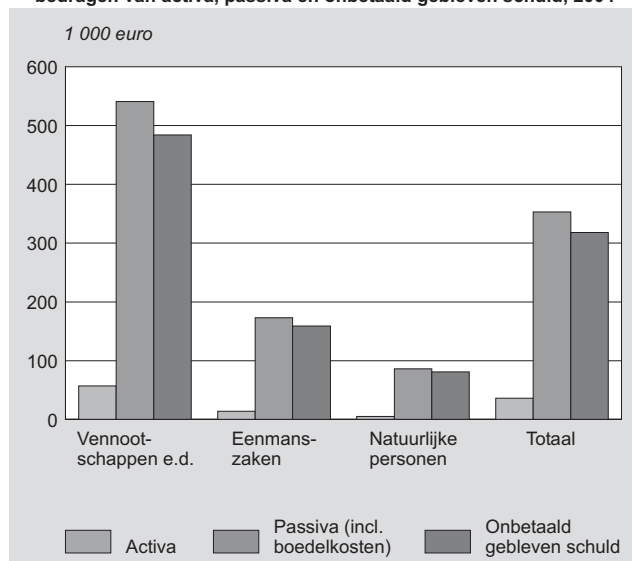
¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Een groot deel van de door de curatoren gerealiseerde activa is afgedragen aan de zogenaamde separatisten. In de regel zijn dit leveranciers die eigendomsvoorbehoud hebben gemaakt, lease-

maatschappijen en financiers die (een deel van) de bezittingen krachtens zekerheidsoverdracht buiten het faillissement kunnen houden. In 2004 is door de curatoren een bedrag van 78 miljoen euro voor de separatisten gerealiseerd. Daarvan is 63 miljoen euro aan de separatisten van de vennootschappen en overige rechtspersonen afgedragen (zie staat 5 en staat 6). Het totale bedrag dat door de separatisten is gerealiseerd, is niet of nauwelijks vast te stellen. Dit komt doordat de realisatie hiervan zich veelal buiten de curator om voltrekt.

Bovengenoemde bedragen van de onbetaald gebleven schulden zijn aan de lage kant. Bij het onderzoek is voorzichtigheidshalve steeds de laagste raming van schulden aangehouden. Vele 'gewone' crediteuren nemen bij gebrek aan enig uitzicht op betaling dikwijls niet meer de moeite een vordering bij de curator in te dienen.

3. Beëindigde faillissementen naar rechtsvorm en gemiddelde bedragen van activa, passiva en onbetaald gebleven schuld, 2004

Staat 6 geeft een overzicht van de activa en passiva, boedelkosten en uitgekeerde bedragen van de sinds 1994 beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen. Het gemiddeld per rechtspersoon onbetaald gebleven bedrag is in vergelijking met het voorgaande jaar met slechts veertien procent gestegen. Het gemiddelde bedrag aan onbetaald gebleven schulden aan de fiscus en bedrijfsvereniging is gestegen tot 111 duizend euro per rechtspersoon. Van de in 2004 afgewikkelde faillissementen hebben de fiscus en de bedrijfsverenigingen acht procent van hun openstaande vorderingen op de besloten vennootschappen geïnd. In 2002 was dit nog elf procent. De overige preferente en concurrente schuldeisers hebben samen circa vijf procent van hun vorderingen op de besloten vennootschappen uitbetaald gekregen.

Staat 6
Beëindigde faillissementen van besloten vennootschappen naar activa, boedelkosten, passiva en onbetaald gebleven schuld ¹⁾

	1998	2000	2002	2004
Besloten vennootschappen	2 129	1 812	1 906	2 931
<i>mln euro</i>				
Gerealiseerde activa	188	228	157	234
daarvan afgedragen aan bank of andere rechthebbende krachtens zekerheidsoverdracht, leasing e.d.	82	104	63	59
Saldo activa	106	124	93	176
Schulden aan boedelkosten	82	93	72	125
fiscus en UWV	227	204	231	356
overige preferente en concurrente schuldeisers	728	710	611	1 131
Totaal	1 036	1 007	914	1 612
Saldo activa uitgekeerd aan boedelkosten	64	76	55	90
fiscus en UWV	25	34	25	30
overige preferente en concurrente schuldeisers	17	14	13	54
Totaal uitgekeerd	106	124	93	173
Onbetaald gebleven schuld w.o. aan fiscus en UWV	930	883	821	1 438
	202	170	206	326
<i>1 000 euro</i>				
Gemiddeld onbetaald gebleven schuld w.o. aan fiscus en UWV	437	487	431	491
	95	94	108	111

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 7
Beëindigde faillissementen van vennootschappen en overige rechtspersonen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2004

	Aantal vennootschappen en overige rechtspersonen	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	w.v. aan	
				fiscus en UWV	overige preferente en concurrente crediteuren
<i>mln euro</i>					
Na surseance van betaling	251	58,4	286,9	52,0	234,9
Op eigen aangifte	1 720	143,7	812,5	189,3	623,2
Op verzoek van					
personeel	198	10,1	70,2	27,5	42,6
fiscus en UWV	136	3,5	70,5	51,9	16,0
bank/financieringsmaatschappij	65	6,0	49,2	10,0	39,2
overig en onbekend	964	32,4	380,0	87,2	292,8
Totaal ¹⁾	3 334	254,0	1 666,8	418,1	1 248,7

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Staat 8**Beëindigde faillissementen van eenmanszaken naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2004**

	Aantal eenmanszaken	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	w.v. aan	
				fiscus en UWV	overige preferente en concurrente crediteuren
mln euro					
Na surseance van betaling	18	2,0	4,5	1,0	3,5
Na schuldsanering	95	0,6	8,6	2,4	6,2
Op eigen aangifte	115	1,7	19,2	7,9	11,4
Op verzoek van					
personeel	42	1,0	9,4	3,5	5,9
fiscus en UWV	96	1,3	21,5	15,0	6,5
bank/financieringsmaatschappij	26	1,1	4,1	1,4	2,7
overig en onbekend	441	12,0	65,2	20,6	44,6
Totaal ¹⁾	833	19,7	132,8	51,7	81,1

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.**Staat 9****Beëindigde faillissementen van natuurlijke personen en nalatenschappen naar activa, passiva en wijze van aanhangig maken, 2004**

	Aantal natuurlijke personen en nalaten- schappen	Activa	Passiva excl. boedelkosten		
			totaal	w.v. aan	
				fiscus en UWV	overige preferente en concurrente crediteuren
<i>mln euro</i>					
Na surseance van betaling	24	0,3	1,2	0,3	0,9
Na schuldsanering	1 209	3,8	45,1	7,4	37,7
Op eigen aangifte	174	3,3	13,0	3,7	9,2
Op verzoek van					
bank/financieringsmaatschappij	24	3,5	4,9	0,7	4,2
overig en onbekend	341	5,3	79,7	13,8	65,9
Totaal ¹⁾	1 772	16,1	143,9	26,0	117,9

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.**3. Strafbare benadeling en onbetaald gebleven schuld***Strafbare benadeling van schuldeisers bij beëindigde faillissementen*

Hoewel het onderzoek alle beëindigde faillissementen omvat, worden in deze paragraaf alleen gegevens over bedrijven en instellingen gepresenteerd. Dit betekent dat de gegevens over strafbare benadeling van schuldeisers bij natuurlijke personen buiten beschouwing blijven. Vanaf het verslagjaar 2004 heeft er een uitbreiding van de vraagstelling plaats gevonden met betrekking tot de (financiële) afwikkeling en strafbare benadeling van schuldeisers van het faillissement. Hierdoor is het mogelijk geworden om, per 2004, onderscheid te maken tussen zekere en waarschijnlijke strafbare benadeling van schuldeisers.

In 2004 was bij acht procent van de beëindigde faillissementen sprake van zekere strafbare benadeling. Bij eenzelfde deel is sprake van waarschijnlijke strafbare benadeling.

Naar rechtsvorm gezien is relatief de meeste zekere strafbare benadeling geconstateerd bij de categorie overige rechtsvorm (10%), gevolgd door de categorie besloten vennootschap. In 2002 was in de categorie éénmanszaken procentueel gezien de meeste zekere strafbare benadeling van schuldeisers.

In absolute zin scoren de besloten vennootschappen het hoogst bij zekere strafbare benadeling van schuldeisers (2004: 271, 2002: 133).

Door het hogere aantal beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen is het aantal zaken waarbij sprake is van zekere strafbare benadeling, in 2004 gestegen ten opzichte van 2002.

Omvang onbetaald gebleven schulden in geval van fraude

Van de onbetaald gebleven schuld van de in 2004 beëindigde faillissementen is ruim twintig procent toe te schrijven aan zaken met zekere en waarschijnlijke strafbare benadeling van schuldeisers. Elf procent van de onbetaald gebleven schuld is toe te schrijven aan zaken met zekere strafbare benadeling. In 2002 was dit dertien procent. De omvang van deze schuld, 193 miljoen euro, ligt in 2004 bijna 40 procent hoger dan in 2002.

Bij de frauduleuze eenmanszaken bedraagt de onbetaald gebleven schuld: 12 miljoen euro, dit is negen procent van de totale onbetaald gebleven schuld in deze categorie. Vergeleken met 2002 is de omvang van dit bedrag 84% lager uitgekomen.

Bij de categorie besloten vennootschappen is een tegengesteld beeld te zien. De onbetaald gebleven schuld bij zekere strafbare benadeling van schuldeisers is gestegen van 61 miljoen euro in

Staat 10**Beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾**

	Eenmans- zaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
1998					
Geen	1 379	1 852	198	202	3 634
Zeker	193	276	21	34	523
Totaal	1 572	2 128	219	236	4 157
2000					
Geen	854	1 626	137	178	2 798
Zeker	97	185	12	32	327
Totaal	951	1 812	150	211	3 125
2002					
Geen	690	1 774	129	126	2 720
Zeker	78	133	13	13	237
Totaal	768	1 906	142	139	2 956
2004					
Geen	739	2 392	200	147	3 478
Zeker	41	271	3	20	335
Waarschijnlijk	53	268	3	30	354
Totaal	833	2 931	206	197	4 167

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.**Staat 11****Onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾**

	Eenmans- zaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
<i>mln euro</i>					
1998					
Geen	178	816	20	174	1 188
Zeker	42	114	3	9	169
Totaal	220	930	23	184	1 357
2000					
Geen	106	774	18	55	954
Zeker	28	109	1	7	144
Totaal	134	883	19	62	1 098
2002					
Geen	98	760	20	32	910
Zeker	75	61	2	1	139
Totaal	173	821	22	33	1 049
2004					
Geen	110	1 136	39	104	1 389
Zeker	12	167	0	14	193
Waarschijnlijk	10	135	0	19	165
Totaal	133	1 438	39	137	1 747

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.**Staat 12****Gemiddeld onbetaald gebleven schuld in beëindigde faillissementen van bedrijven en instellingen naar rechtsvorm en strafbare benadeling van schuldeisers ¹⁾**

	Eenmans- zaken	Besloten vennootschap	Vennootschap onder firma	Overige	Totaal
<i>1 000 euro</i>					
1998					
Geen	129	440	100	863	327
Zeker	217	414	151	277	322
Totaal	140	437	105	778	326
2000					
Geen	286	937	131	306	327
Zeker	289	588	86	210	442
Totaal	141	487	127	293	352
2002					
Geen	142	429	152	252	335
Zeker	963	459	156	99	589
Totaal	226	431	152	238	355
2004					
Geen	149	475	194	707	400
Zeker	296	617	63	679	576
Waarschijnlijk	194	503	126	646	466
Totaal	159	491	191	695	419

Bron: CBS.

¹⁾ Door ophoging kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

2002 tot 167 miljoen euro in 2004. De gemiddeld onbetaald gebleven schuld steeg van 459 duizend euro in 2002 naar 617 duizend euro in 2004 (+34%).

Bijlage

Gehanteerde begrippen

Wijze beëindiging. Een faillissement kan worden beëindigd door vernietiging, opheffing (wegens gebrek aan baten), insolventie (boedelvereffening), akkoord of het uitspreken van een schuldsaneringsregeling bij natuurlijke personen. Indien een faillissement is vernietigd of wordt omgezet in een schuldsanering, wordt aangenomen dat er in het geheel geen sprake is geweest van een faillissement.

Staat het voor de curator min of meer vast dat hij bij de afwikkeling van het faillissement geen uitkering zal kunnen doen aan schuldeisers met concurrente vorderingen en uit het beschikbare actief – na betaling van boedelschulden – slechts een uitkering beschikbaar zal zijn voor schuldeisers met preferente vorderingen, dan dient de curator de weg te volgen van afwikkeling volgens art. 137a e.v. Fw. De wet bepaalt dat in dat geval geen verificatievergadering noodzakelijk is en regelt de uitkering aan de preferente schuldeisers via een vereenvoudigde uitdelingslijst.

Onbetaald gebleven schulden. Het CBS verricht onderzoek naar de onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen. Niet altijd zijn alle dossiers van beëindigde faillissementen beschikbaar. Op basis van het aantal ontbrekende dossiers en het aantal beëindigde faillissementen, wordt een factor berekend die gebruikt wordt voor ophoging van de financiële gegevens.

Iedere rechtbank is in zekere mate autonoom in de wijze van afwikkeling van faillissementen. Voor het uitgevoerde dossieronderzoek betekent dit dat de mate van gedetailleerdheid van verslaglegging van de faillissementscurator aan de rechter-commissaris per rechtbank kan verschillen. Dit speelt vooral bij faillissementen waarbij weinig of geen baten zijn (te verwachten). De omvang van de vorderingen van de concurrente crediteuren wordt dan geraamd evenals de schulden aan de bedrijfsvereniging en belastingdienst.

Het salaris dat daadwerkelijk aan de curator wordt uitbetaald is afkomstig uit de activa. Zijn er geen activa dan ontvangt de curator geen salaris. Soms wordt het salaris vastgesteld aan de hand van een door deze ingediende declaratie (ongeacht of er voldoende activa zijn) of het salaris wordt gelijkgesteld aan de aanwezige activa. Dit laatste is veelal te weinig om van een redelijke vergoeding voor de curator te kunnen spreken. In de gevallen dat er na het uitbetalen van het salaris van de curator en overige boedelkosten nog activa over zijn, maar alleen voldoende voor de superpreferente schuldeisers fiscus en bedrijfsvereniging, wordt deze activa overgemaakt naar de belastingdienst met het verzoek dit pondspondsgewijs te verdelen tussen de bedrijfsvereniging en de fiscus.

Onder de *behandelingsduur van een faillissement* wordt verstaan: het tijdsverloop tussen de datum van faillietverklaring en de datum waarop het faillissement door de rechtbank wordt beëindigd. De duur is op dagen bepaald en een maand is gesteld op 30 dagen.

Een faillissement kan op onderstaande *wijzen aanhangig gemaakt worden*:

- Eigen aangifte
- Verzoek schuldeisers
- Vordering van het Openbaar Ministerie
- Ambtshalve
- Na surseance van betaling
- Van rechtswege na mislukte schuldsaneringsregeling.

De schuldeisers kunnen nog onderscheiden worden naar: bank/financieringsmaatschappij, bedrijfsvereniging, fiscus, personeel en overige schuldeisers. Indien de aanvrager van het faillissement directeur/aandeelhouder is van de desbetreffende besloten vennootschap, wordt de aanvraag beschouwd als eigen aangifte.

Oorzaken van een faillissement.

- Mismanagement: allerlei administratieve en organisatorische problemen zoals onvoldoende debiteurenbewaking, financieringsproblemen waaronder te hoge vaste lasten.
- Economische oorzaken: concurrentieproblemen, omzet- of prijsdalingen, smaakveranderingen bij het publiek.
- Problemen binnen de directie;
- Bodembeslag fiscus;
- Lege b.v.'s;
- Dubieuze handelingen;
- Kredietstop door banken;
- Overig;
- Onbekend.

Mediaan: de waarde van de middelste, naar grootte gerangschikte, waarneming.

Separatisten: dit zijn leveranciers die eigendomsvoorbehoud hebben gemaakt, leasemaatschappijen en financiers die (een deel van) de bezittingen krachtens zekerheidsoverdracht buiten het faillissement kunnen houden.

Strafbare benadeling. Tijdens het onderzoek naar onbetaald gebleven schulden van beëindigde faillissementen is ook nagegaan of de faillissementsdossiers aanwijzingen van de curator bevatten over strafbare benadeling van de schuldeisers door gefailleerde. In dit kader moet bij strafbare benadeling van de schuldeisers vooral worden gedacht aan het verrichten van handelingen (dan wel nagelaten hebben van verplichte handelingen), die strafbaar zijn gesteld in titel XXVI van het Wetboek van Strafrecht (benadeling van schuldeisers of rechthebbenden, art. 340 tot en met 349), evenals het stelselmatig niet betalen van verschuldigde belastingen en premies van de volks- en werknemersverzekeringen. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen zekere en waarschijnlijke strafbare benadeling.

Van *zekere strafbare benadeling van schuldeisers* is sprake indien er sprake is van de volgende mogelijkheden:

- Er is sprake van bestuurdersaansprakelijkheid en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is sprake van Paulianeus handelen en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is sprake van onrechtmatig handelen en er is een schikking geweest en/of er is een succesvolle procedure geweest.
- Er is aangifte gedaan door de curator.

Van *waarschijnlijke strafbare benadeling van schuldeisers* is sprake indien er sprake is van de volgende mogelijkheden:

- Er is sprake van bestuurdersaansprakelijkheid maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking.
- Er is sprake van Paulianeus handelen maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking.
- Er is sprake van onrechtmatig handelen maar er is geen succesvolle procedure geweest of er is niet overgegaan tot het nemen van rechtsmaatregelen of schikking.

Bronnen van gegevens

De griffies van de rechtbanken zijn de berichtgevers voor de faillissementsstatistiek. Het CBS verkrijgt vrijwel onmiddellijk na

het uitspreken van het vonnis tot faillietverklaring een kennisgeving. Voor de faillietverklearde bedrijven en instellingen wordt deze informatie met behulp van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van het CBS aangevuld met bedrijfstypering, grootteklasse, rechtsvorm en datum van inschrijving in het Handelsregister. Informatie met betrekking tot beëindigde en vernietigde faillissementen wordt eveneens van de griffies verkregen.

Bewerking van gegevens

De bewerking en groepering van de gegevens heeft plaatsgehad naar diverse gezichtspunten, onder meer naar soort rechtspersoon, regio en bedrijfstypering. In beginsel is een onderscheid gemaakt tussen bedrijven en instellingen en natuurlijke personen. Deelnemende vennoten, van zowel de vennootschappen onder firma als van de commanditaire vennootschappen, worden afzonderlijk in de desbetreffende rechtsvorm geteld. Failliet verklaarde

eigenaren van eenmanszaken worden opgenomen bij de bedrijven.

In de tabellen wordt voor de geografische indeling bij de natuurlijke personen uitgegaan van de woongemeente dan wel de laatste bekende woongemeente van de failliet; is ook deze onbekend dan wordt uitgegaan van de gemeente waar betrokkene zijn beroep uitoefende. Bij rechtspersonen wordt uitgegaan van de statutaire of wettelijke zetel. Dit hoeft niet de gemeente te zijn waar de (bedrijfs-)activiteiten daadwerkelijk worden uitgeoefend.

Bij de indeling naar economische activiteit van bedrijven en instellingen is de 'Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI '93)' gehanteerd. De codering heeft plaatsgevonden met behulp van het Algemeen Bedrijfsregister (ABR) van het CBS. Wordt het betreffende bedrijf niet aangetroffen in het ABR, dan vindt benadering van de faillissementscurator plaats met het verzoek om informatie te verschaffen over de onderneming, voordat het faillissement werd uitgesproken. Indien de failliet in loondienst is, wordt dit faillissement meegeteld bij de natuurlijke personen.